Rekisteripäällikkö Sari Laitakari
26.10.2021

Dno ORK/228/2021

Asiantuntijalausunto hallintovaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi Euroopan unionin tietojärjestelmien yhteentoimivuudesta (HE 134/2021 vp)

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt Oikeusrekisterikeskuksen (ORK) asiantuntijaa lausumaan hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi Euroopan unionin tietojärjestelmien yhteentoimivuudesta. Esitän lausuntonani kunnioittavasti seuraavaa.

Esityksen vaikutukset ORK:n toimintaan sekä taloudelliset vaikutukset

ORK tulee olemaan osaltaan rekisterinpitäjä sekä vastaamaan yhden EU-tietojärjestelmän, ECRIS-TCN-järjestelmän (keskitetty tietojärjestelmä niiden jäsenvaltioiden tunnistamiseksi, joilla on kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden tuomioita koskevia tietoja), edellyttämästä kansallisesta järjestelmäkehityksestä.

ORK tulee olemaan rinnakkaishenkilöllisyyksien manuaalisesta todentamisesta vastaava viranomainen niissä vastaavuuksissa, jotka tuotetaan, kun tietoja tallennetaan tai niitä muutetaan ECRIS-TCN-järjestelmässä. Tehtävät tulevat vaatimaan yhteistyötä, järjestelmämuutoksia sekä mahdollisesti uusia tiedonvaihtokanavia muiden rinnakkaishenkilöllisyyksien todentamisesta vastaavien viranomaistahojen kanssa. Näistä aiheutuvia kustannuksia ei vielä käytettävissä olevien tietojen perusteella ole pystytty arvioimaan. Rinnakkaishenkilöllisyyksien manuaalisen todentamisen tehtävä on ORK:n toimintojen näkökulmasta uusi ja poikkeuksellinen, koska ORK:lla ei ole suoraa kontaktia henkilöihin, joiden kohdalla rinnakkaishenkilöllisyyksien manuaalinen todentaminen tulee tehtäväksi. Tehtävä tulee edellyttämään ORK:ssa lisäksi uudentyyppistä manuaalityötä, jonka määrää on haasteellista toistaiseksi arvioida. Tähän mennessä on pystytty alustavasti arvioimaan rinnakkaishenkilöllisyyksien manuaalisen todentamisen kustannukset siltä osin, kuin ne kohdistuvat kansallisen CRIS-järjestelmän kehittämiseen sekä rinnakkaishenkilöllisyyksien tunnistimen (MID) huomioimiseen ORK:n järjestelmissä.

ORK:n järjestelmissä tulee huomioida myös muut yhteentoimivuuskomponentit. ECRIS-TCN-järjestelmää käytetään eurooppalaisen hakuportaalin (ESP) kautta yhteentoimivuuden toteuttamiseksi. ESP:iin liittyminen kansallisesti edellyttää ORK:lta CRIS-tietojärjestelmän kehitykseen ja yhteentoimivuuteen liittyviä toimenpiteitä. Myös yhteinen henkilöllisyystietovaranto

(CIR) edellyttää etenkin CRIS-järjestelmän kehittämistä. Alustavan arvion mukaan kustannukset ESP-, CIR- ja MID-komponenttien toteuttamisesta ovat ORK:lle noin 240.000 euroa vuosina 2022-2025 (vuonna 2022 100.000 euroa, vuonna 2023 100.000 euroa, vuonna 2024 20.000 euroa ja vuonna 2025 20.000 euroa). Kustannuksia arvioitaessa ei ole pystytty ottamaan toistaiseksi huomioon mahdollisesti tarvittavia yhteyksiä muiden kansallisten viranomaisten tietojärjestelmiin.

IO-asetuksissa (art. 43) edellytetään, että yhteentoimivuuskomponentteihin kohdistuviin turvallisuushäiriöihin vastataan nopeasti, tehokkaasti ja asianmukaisesti. Asetuksissa ja komission täytäntöönpanopäätöksessä määritellään vaatimukset, joiden mukaisesti EU-tietojärjestelmiä ja yhteentoimivuuskomponentteja käyttävien jäsenvaltioiden viranomaisten tulee toteuttaa häiriönhallinta sekä tehdä yhteistyötä häiriönhallinnassa muiden organisaatioiden kanssa. ORK:n toiminnot tapahtuvat tällä hetkellä virka-aikaan ja arkipäivisin. On selvää, että huolimatta valittavasta mallista, häiriönhallinnan järjestämisen kustannusvaikutukset tulevat olemaan merkittäviä ORK:lle. Häiriönhallinta tulee mahdollisesti edellyttämään useiden henkilöiden 24/7 päivystyksen luomista sekä sen ohella tai sijaan merkittäviä järjestelmämuutoksia ORK:n järjestelmiin. Päätöksiä häiriönhallinnan järjestämisen tavasta ei vielä ole tehty, eikä arvion antaminen häiriönhallinnan kustannuksista ole tässä vaiheessa mahdollista.

IO-kokonaisuus on ORK:n näkökulmasta erittäin laaja, edellä kuvattujen merkittävien toiminnallisten sekä järjestelmiin kohdistuvien muutosten kokonaisuus, joka edellyttää lukuisia muutoksia ja muutosten yhteensovittamista. IO-kokonaisuuteen sisältyvät lisäksi uudentyyppiset kansalliset integraatiot ORK:n ylläpitämästä rikosrekisteristä niiden viranomaistahojen tietojärjestämiin, jotka tarvitsevat saamiinsa osumiin perustuen tarkempia tietoja henkilön rikosrekisteristä. Näistä integraatioista aiheutuvat kustannukset ilmoitetaan kyseessä oleviin EU-tietojärjestelmiin liittyvien erillisten lakiesitysten yhteydessä.

ORK:lle aiheutuu kaikista edellä mainituista kokonaisuuksista osa-aikaisen projektipäällikön palkkakustannuksia noin 35.000 euroa vuodessa vuosina 2022 sekä 2023 eli yhteensä 70.000 euroa. Ajallisesti viimeisenä muutoksena vuodenvaihteessa 2023-2024 ECRIS-TCN-järjestelmässä tullaan ottamaan käyttöön MID-komponentti.